

Tədris proqramı
Azərbaycan Tibb Universiteti
«Uşaq xəstəlikləri» fənni üzrə
İŞÇİ TƏDRİS PROQRAMI
(SİLLABUS)

Təsdiq edirəm
«II Uşaq xəstəlikləri» kafedrasının
müdiri, prof. N.S.Sultanova
İmza _____
_____ 2021-ci il

SİLLABUS

(tələbələrin sərbəst işinin təşkili üçün tədris-metodik proqram)

Fakültə:	Stomatologiya
Kafedra:	«II Uşaq xəstəlikləri»
Semestr:	VII
Tədris ili:	2021/2022
Kurs:	IV
Fənni tədris edən müəllim:	kafedranın professor-müəllim heyəti
Tədris yükü:	praktika 50 saat + mühazirə 10 saat
Tədris üsulları:	praktiki məşğələ (4 saat), mühazirə (2 saat)
Fənnin kodu:	
Fənnin növü:	məcburi
Fənnin krediti:	4
Fənnin tədris forması:	əyani
Fənnin tədris dili:	azərbaycan, rus, ingilis
Kafedranın əlaqə nömrələri:	+994 51 599 06 24
E/mail:	department_cdn1@amu.edu.az

PREREKVİZİTLƏR

Fənin tədrisi üçün öncədən tədrisi zəruri olan fənlər: anatomiya, normal fiziologiya, histologiya, patoloji anatomiya, patoloji fiziologiya, bioloji kimya, uşaq xəstəliklərinin propedevtikası, mama-ginekologiya.

KOREKVİZİTLƏ

Bu fənin tədrisi ilə eyni vaxtda başqa fənlərin tədris olunması zərurəti yoxdur.

KURSUN TƏSVİRİ:

Uşaq xəstəlikləri kafedrasında IV kurs Stomatologiya fakultəsinin tələbələrə üçün uşaq xəstəxanasının və poliklinikasının strukturu,anamnezin toplanması, vaxtında və vaxtıdan əvvəl doğulmuş uşaqlar, onların fiziki inkişafının qiymətləndirilməsi və qidalanması, sağlamlıq vəziyyətinin qiymətləndirilməsi və sağlamlıq qrupları, həzm, tənəffüs, ürək-qan damar, sümük-oynaq, qanyaranma və laxtalanma və sidik-İfrazat sisteminin anatomo-fizioloji xüsusiyyətləri, xəstəlikləri, uşaqlarda sepsis və infeksiyon xəstəliklər (qızılca, məxmərək, suçiçəyi, epidemik parotit, göyöskürək, difteriya, virus hepatitləri) haqqında geniş şərh verilir.

Vaxtında və yarımçıq doğulmuş uşaqlara ümumi baxış, fiziki inkişafın qiymətləndirilməsi (çəki, boy, başın və döşün çevrəsi, somatotip, inkişaf harmonikliyi, antropometriya), sentil cədvəlləri haqqında məlumat verilir, 1 yaşa qədər uşaqların dietologiyası, qidalanmanın təşkili, qida və qida nutriyentlərinə olan sutkalıq tələbatın hesablanması, təbii, qarışıq və süni qidalanma prinsipləri, süd verən ananın rejimi, hipoxalaktiya və onun dərəcələri haqqında məlumat verilir.

Təbii ki, problemə yanaşma, onun həlli elmi müddəalara əsaslanmalıdır. Ona görə də tələbələrin özlərinin cəlb edilməsi ilə kafedrada elmi tədqiqat işləri aparılır, tələbələr diaqnostika və müalicədə istifadə olunan ən müasir avadanlıqlarla, onların iş prinsipi ilə yaxından tanış olur, qeyd edilən məsələlərin həlli barədə onlara şərh verilir.

IV kurs Stomatologiya fakultəsinin tələbələrə pediatrik xəstələrin – raxit, spazmofiliya, xronik qida pozğunluqları, tənəffüs sistemi, ürək-qan damar sistemi, həzm sistemi, qan yaranma və laxtalanma sistemi, böyrək xəstəlikləri (nəfrit və nefrotik sindrom) xəstəliklərinin differensial diaqnostikası, müalicə prinsipləri, uşaqlara təcili yardım və reanimasiya tədbirləri, uşaq əhalisinə poliklinika xidmətinin əsaslarını öyrənirlər.

KURSUN MƏQSƏDİ:

IV kursda Stomatologiya tələbələrinə “Uşaq xəstəlikləri” fənninin tədrisində yaş dövrlərindən asılı olaraq uşaq xəstəliklərinin etiologiyası, patogenezi, klinikası, müalicəsi, diaqnostikası və profilaktikası üsullarının öyrədilməsi, onların bacarıq və verdişlərlə, sərbəst işlərlə tamamlanmalıdır.

Uşaqların bütün yaş dövründə rast gəlinən xəstəliklərinin tədrisində əsas məqsəd uşaqların harmonik inkişafını təmin etmək üçün, müvafiq profilaktik tədbirlər sisteminin işlənilməsinin, beynəlxalq sübut edici təbabətə əsaslanan müalicə sxemlərinin istifadəsinin əsaslandırılmasıdır. Bu məqsədlə tədris prosesində pediatriyanın müxtəlif aspektlərinə həsr edilmiş mövzular geniş işıqlandırılmışdır.

KURSUN NƏTİCƏLƏRİ:

Bu fənn tədris edilib qurtarandan sonra, tələbələr uşaqların anatomo – fizioloji xüsusiyyətlərini, onlarda rast gəlinən xəstəlikləri, bu xəstəliklərin klinikasını, müalicə və profilaktika tədbirlər sistemini bilməlidirlər. Bunları əldə etmək üçün tələbələr ən müasir tibbi avadanlıqlar, onların iş prinsipi, ilkin diaqnostik və proqnostik markerlərin öyrənilməsi, diaqnozu düzgün müəyyənləşdirməklə müalicə tədbirlərini düzgün seçmək təcrübəsini əldə edəcəklər.

TƏCRÜBƏ MƏŞGƏLƏLƏRİNİN MÖVZULARI:

1. Uşaq xəstəxanasının və poliklinikasının təşkili və iş prinsipləri. Sağlamlıq qrupları. Uşaqlarda anamnezin toplanması və onun sağlamlıq vəziyyətinin qiymətləndirilməsində rolu. Uşağa ümumi baxış. Fiziki inkişafın qiymətləndirilməsi: çəki, boy, başın və döşün çevrəsi, somatotip, steniya indeksi, inkişaf harmonikliyi. Anrtopometriya texnikası. Sentil cədvəli haqqında anlayış. Xəstə təhlili. Test məsələləri.

2. Uşaqlarda həzm sisteminin anatomik-fizioloji yaş xüsusiyyətləri. 1 yaşa qədər uşaqlarda dietologiyaya müasir baxışlar. Təbii qidalanma – üstün cəhətləri, texnikası, təşkili qaydaları. Qidaya və nutriyentlərə sutkalıq tələbatın hesablanması, əlavə qidanın verilmə vaxtı və ardıcılığı. Süd verən ananın rejimi. Süni qidalanma. Adaptasiya olunmuş və adaptasiya olunmamış qarışıqlar. Qayda və qida nutriyentlərinə olan sutkalıq tələbatın hesablanması. Süni qidalanmanın təşkili. Qarışıq qidalanma. Doyuzdurmaya göstəriş. Hipoqalaktiyanın növləri və dərəcələri. Doyuzdurma qidasının hesablanması və onun verilmə qaydası. Süni və qarışıq qidalanmaya aid məsələ həlli. Xəstə təhlili. Test məsələləri.

3. Vaxtında doğulan və vaxtından qabaq doğulan uşaqlar. Klinik xarakteristika.

4. Sepsis.

5. Xronik qidalanma pozğunluqları. Hipotrofiya, paratrofiya. İnkişaf səbəbləri, dərəcələri, pəhrizin xüsusiyyətləri. Xəstə təhlili. Test məsələləri .
6. Uşaqlarda sümük sisteminin anatomo-fizioloji xüsusiyyətləri. Süd və daimi dişlərin çıxma vaxtı, dişləməsinin formalaşması. Raxit. Etiologiya, patogenezi. Klinik formaları. Dişlərin çıxma və inkişafına, uzun diş çənə hissəsinin formalaşmasına təsiri. Müalicə və profilaktika. Spazmofiliya, klinik formaları. Spazmofilik qıcolmalarda yardım.
7. Tənəffüs orqanlarının anatomo-fizioloji yaş xüsusiyyətləri. Uşaqlarda pnevmoniyalar. Təsnifat. Erkən yaşlı uşaqlarda gediş xüsusiyyətləri. Klinik, ağırlaşmalar. Kəskin bronxit, bronxiolitlə differensial diaqnozu. Pnevmoniyanın müalicə prinsipləri və fəsadların profilaktikası. Bronxial astma.
8. Uşaqlarda ürək-qan damar sisteminin anatomo-fizioloji yaş xüsusiyyətləri. Revmatizm. Etiologiya, patogenezi. Kassel Cons meyarları. Aktivlik dərəcələri, gedişi. Revmatoid artrit, sistem qırmızı qurdeşənəyi, artrit, qeyri-revmatik karditlə differensial diaqnozu. Müalicə və profilaktika.
9. Anemiyalar. Uşaqlarda leykoz və hemorragik diatezlər, hemofiliya, trombotopenik purpura (Verlhof xəstəliyi), Glanzmann trombotopeniyası, Villebrand xəstəliyi, əsas klinik-laborator fərqləri. Qanaxma zamanı təcili yardım. Hemorragik diatezi olan uşaqlarda diş və ağız boşluğu xəstəliklərinin müalicəsində həkimin taktikası.
10. Uşaqlarda xronik mədə bağırsaq xəstəlikləri. Xronik qastrit, mədə və onikibarmaq bağırsağın xora xəstəliyi, xolesistit, pankreatit. Etiopatogenezi, klinik. Müalicə və profilaktika. Mədə-bağırsaq xəstəliklərində pəhrizin rolu. Qida və çeynəmə aparatının vəziyyəti, xronik infeksiya ocaqlarının olması ilə əlaqəsi.
11. Uşaqlarda sidik-ifrazat sisteminin anatomo-fizioloji yaş xüsusiyyətləri. Uşaqlarda böyrək xəstəlikləri. Nefrit. Nefrotik sindrom. Klinik, müalicə və profilaktika.
12. Skarlatina. Difteriya. Etiologiya, patogenezi, klinik formaları. Yalançı və həqiqi inağın differensial diaqnostikası. Müalicə və profilaktika. Aktiv immunizasiya.
13. Qızılca. Məxmərək. Göyöskürək. Etiologiya, patogenezi, müalicə və profilaktika. Suçiçəyi. Epidemik parotit. Virus hepatiti. Etiologiya, patologiya, patogenezi, müalicə və profilaktika.

FƏNNİN MÜHAZİRƏ MÖVZULARI:

1. Pediatriyanın haqqında məlumat. Uşaq yaşının dövrləri, onların xarakteristikası. Müxtəlif yaş dövrlərində uşaq xəstəliklərinin xüsusiyyətləri.
2. Uşaqlarda raxit və raxitəbənzər xəstəliklər, differensial diaqnostika, müalicə və profilaktika. Hipervitaminoz D.

3. Uşaqlarda bronx-ağciyər patologiyası – KRVI, bronxit, pnevmoniya, bronxial astma. Differensial diaqnostika. Müalicə prinsipləri və profilaktika.

4. Uşaqlarda revmatik qızdırma, etiopatogenez. Kisel Cons meyarları, anadangəlmə və qazanılma ürək qüsurları, birləşdirici toxumanın diffuz xəstəlikləri – qırmızı qurdeşənəyi, etiopatogenez, klinika, müalicə.

5. Virus hepatitləri haqqında müasir təsəvvürlər. Yoluxma yolları. Klinik formaları. Hepatit B və C ilə yoluxmanın qarşısını almaq üçün stomatoloji kabinetdə aparılan antiseptik tədbirlərin əhəmiyyəti. Uşaqlarda qan xəstəlikləri – anemiyalar, leykozlar və hemorragik diatezlər.

SƏRBƏST İŞ:

Semestr ərzində 10 sərbəst iş tapşırığı verilir. Hər tapşırığın yerinə yetirilməsi bir balla qiymətləndirilir.

Sərbəst iş yazılı formada, word faylı formasında, həcmi 4-5 səhifə (şrift – 12) olmalıdır.

Hər bir sərbəst iş tələbənin fərdi fikirlərinin məcmusu olduğuna görə plaqiatyolverilməzdir.

SƏRBƏST İŞLƏRİN MÖVZULARI VƏ TƏHVİL VERİLMƏSİNİN SON TARİXİ

№	MÖVZULAR	Son həftə
1.	Uşaq xəstəxanasının və poliklinikasının təşkili və iş prinsipləri. Sağlamlıq qrupları.	
2.	Uşaqlarda anamnezin toplanması və onun sağlamlıq vəziyyətinin qiymətləndirilməsində rolu.	
3.	Qidalanmanın növləri.	
4.	Vaxtında doğulan və vaxtından əvvəl doğulan uşaqlar.	
5.	Raxit. Etiologiya, patogenezi. Klinik formaları. Dişlərin çıxma və inkişafına, üzün diş çənə hissəsinin formalaşmasına təsiri. Müalicə və profilaktika.	
6.	Spazmofiliya. Etiopatogenezi, klinikasını, müalicə və profilaktikasını. Spazmofilik qıcolmalarda yardım.	
7.	Sepsis	
8.	Xronik qidalanma pozğunluqları. Hipotfoya, paratrofiya. İnkişaf səbəbləri, dərəcələri, pəhrizin xüsusiyyətləri.	
9.	Tənəffüs orqanlarının anatomo-fizioloji yaş xüsusiyyətləri.	
10.	Uşaqlarda bronxit. Etiopatogenezi, klinikasını, müalicə və profilaktikasını	
11.	Uşaqlarda bronxiolit. Etiopatogenezi, klinikasını, müalicə və	

	profilaktikas1	
12.	Uşaqlarda bronxial astma. Etiopatogenezi, klinikas1, müalicə və profilaktikas1	
13.	Uşaqlarda pnevnoniya. Etiopatogenezi, klinikas1, müalicə və profilaktikas1	
14.	Uşaqlarda ürək-qan damar sisteminin anatomo-fizioloji yaş xüsusiyyətləri	
15.	Revmatizm. Etiopatogenezi, klinikas1, müalicə və profilaktikas1	
16.	Uşaqlarda revmatoid artrit. Etiopatogenezi, klinikas1, müalicə və profilaktikas1	
17.	Uşaqlarda sistem qımızı qurdeşənəyi. Etiopatogenezi, klinikas1, müalicə və profilaktikas1	
18.	Uşaqlarda leykoz. Etiopatogenezi, klinikas1, müalicə və profilaktikas1	
19.	Uşaqlarda hemorragik diatezlər. Etiopatogenezi, klinikas1, müalicə və profilaktikas1.	
20.	Uşaqlarda hemofiliya. Etiopatogenezi, klinikas1, müalicə və profilaktikas1.	
21.	Uşaqlarda trombositopenik purpura. Etiopatogenezi, klinikas1, müalicə və profilaktikas1.	
22.	Hemorragik diatezi olan uşaqlarda diş və ağız boşluğu xəstəliklərinin müalicəsində həkimin taktikas1.	
23.	Uşaqlarda xronik qastrit. Etiopatogenezi, klinika. Müalicə və profilaktika.	
24.	Uşaqlarda onikibarmaq bağırsağın xora xəstəliyi. Etiopatogenezi, klinika. Müalicə və profilaktika.	
25.	Uşaqlarda xolesistit. Etiopatogenezi, klinika. Müalicə və profilaktika.	
26.	Uşaqlarda pankreatit. Etiopatogenezi, klinika. Müalicə və profilaktika.	
27.	Mədə-bağırsağ xəstəliklərində pəhrizin rolu. Qida və çeynəmə aparatının vəziyyəti, xronik infeksiya ocaqlarının olması ilə əlaqəsi.	
28.	Uşaqlarda sidik-ifrazat sisteminin anatomo-fizioloji yaş xüsusiyyətləri	
29.	Uşaqlarda nefrit. Etiopatogenezi, klinika. Müalicə və profilaktika.	
30.	Uşaqlarda nefrotik sindrom. Etiopatogenezi, klinika. Müalicə və profilaktika.	
31.	Skarlatina. Etiopatogenezi, klinika. Müalicə və profilaktika.	
32.	Difteriya. Etiopatogenezi, klinika. Müalicə və profilaktika.	
33.	Qızılca. Etiopatogenezi, klinika. Müalicə və profilaktika.	
34.	Məxmərək. Etiopatogenezi, klinika. Müalicə və profilaktika.	

35.	Göyöskürək. Etiopatogenez, klinika. Müalicə və profilaktika.	
36.	Suçiçəyi. Etiopatogenez, klinika. Müalicə və profilaktika.	
37.	Epidemik paratit. Etiopatogenez, klinika. Müalicə və profilaktika.	
38.	Virus hepatit. Etiopatogenez, klinika. Müalicə və profilaktika.	
39.	Yalançı və həqiqi inağın differensial diaqnostikası. Klinika. Müalicə və pofilaktika.	
40.	Aktiv immunizasiya.	

Son tarixdən sonra təqdim olunan sərbəst işlər səbəbindən asılı olmayaraq nəzərə alınmayacaqdır. Sərbəst işlərin nəticələri jurnalda yazılır.

KLİNİK VƏ TƏCRÜBİ BACARIQLAR:

1. Başın müayinəsi və dairəsinin ölçülməsi.
2. Anadangəlmə refləslərin müayinəsi.
3. Fiziki inkişafın qiymətləndirilməsi.
4. Limfa düyünlərin palpasiyası.
5. Ürək-damar sisteminin müayinəsi.
6. Tənəffüs sisteminin müayinəsi.
7. Sümük-oynaq sisteminin müayinəsi
8. Mədə-bağırsağ sisteminin müayinəsi.
9. Qanın və sidəyin ümumi analizlərin təhlili.
10. Rentgenoqrafiyanın qiymətləndirilməsi.

Semestr ərzində hər tələbədən 10 bacarığın yerinə yetirilməsi yoxlanılır. Hər bacarıq bir balla qiymətləndirilir. Bacarıqların nəticələri jurnalda qeyd edilir.

QIYMƏTLƏNDİRMƏ:

Fənn üzrə krediti toplamaq üçün lazımi 100 balın toplanması aşağıdakı kimi olacaq:

50 bal - imtahana qədər

O cümlədən:

10 bal – dərslər davamiyyət

10 bal – sərbəst iş

20 bal – təcrübə dərslərinə

10 bal – klinik və təcrübə bacarıqlara görə bölünür

Semestr ərzində minimum 3-4 dəfə kollokvium keçiriləcəkdir. Kollokviumda iştirak etmədikdə jurnalda 0 (sıfır) bal qeyd olunacaqdır.

50 bal – imtahanda toplanılacaq.

İmtahan test üsulu ilə keçiriləcəkdir. Test 50 sualdan ibarət olacaqdır. Hər bir sual bir baldır. Səhv cavablanan suallar düzgün cavablanan sualların ballarını silmir.

QEYD :

İmtahanda minimum 17 bal toplanmasa, imtahana qədər yığılan ballar toplanılmayacaq. İmtahanda və imtahana qədər toplanan ballar cəmlənir, və yekun balın miqdarına uyğun olaraq aşağıdakı kimi qiymətləndirilir:

- A - “Əla” - 91 - 100
- B - “Çox yaxşı” - 81 - 90
- C - “Yaxşı” - 71 - 80
- D - “Kafi” - 61 - 70
- E - “Qənaətbəxş” - 51 – 60
- F - “Qeyri kafi” - 51 baldan aşağı

SİLLABUS – İŞÇİ TƏDRİS PROQRAMI

Bakalavr təhsilinin məzmunu tədris prosesinin planlaşdırılmasını, onun həyata keçirilməsinin forma və metodlarını, tədris yükünün həcmi, tədris mərhələlərinin (semestrlərin) müddətini, tədris növlərini (mühazirə, təcrübə, laboratoriya məşğələləri və s.) ayrı-ayrı fənlərin həcmi, ixtisaslar üzrə təhsil proqramlarına qoyulan tələbləri əhatə edir.

Tədris prosesinin planlaşdırılması və təşkilati tədris planları (nümunəvi işçi və fərdi) və fənlər üzrə işçi proqramları əsasında həyata keçirilir. Həmin sənədlərin forması və strukturu ali təhsil müəssisəsi tərəfindən müəyyənləşdirilir.

Fənn proqramları ixtisaslar üzrə ali təhsil proqramlarının tələblərinə uyğun olaraq ali təhsil müəssisələri tərəfindən hazırlanır və müvafiq qaydada Azərbaycan Respublikasının Təhsil Nazirliyi tərəfindən təsdiq edilir. Fənn proqramları əsasında işçi proqramlar (sillabuslar) hazırlanır və ali təhsil müəssisələri tərəfindən təsdiq edilir.

İşçi tədris proqramı (sillabus) – fənnin müvafiq proqramı əsasında hazırlanan və özündə tədris olunan fənnin təsvirini, onun hədəf və məqsədini, qısa məzmununu, dərslərin müddətini və növlərini, tələbənin müstəqil işi üçün tapşırıqları, onların yerinə yetirilməsi müddətini, məsləhət saatlarını, müəllim haqqında məlumatı, müəllimin tələblərini, qiymətləndirmə meyarlarını, aralıq qiymətləndirilmə cədvəlini, istifadə olunan ədəbiyyatın siyahısını özündə əks etdirən sənəddir.

ƏDƏBİYYAT :

1. Yenidoğulanlarda reanimasiya və intensiv terapiya. S.Ş.Həsənov. Tədris vəsaiti, 2009 il.
2. Yarımqıq doğulan uşaq. N.Ə.Tağıyev. Bakı, 2007 il.
3. Neonatologiyadan testlər toplusu. N.Ə.Tağıyev, İ.M.Musayev. Bakı, 2000.
3. Neonatologiya. N.Ə.Tağıyev. Bakı 2007, 2008.
4. Uşaq xəstəlikləri. A.A. Eyubova, H.H. Qabulov, N.H. Sultanova. Bakı, 2018
5. Uşaq xəstəliklərinin propedevtikası. İ.İsayev. Bakı, 2004
6. Неонатология.Под.редак. Н.П.Шабалов. в 2 –х томах, 2019.
7. Детские болезни. Под.редак. Н.П.Шабалов. в 2 –х томах, 2017

Kurs işi : Bu fənn üzrə kurs işi nəzərdə tutulmur.

Təcrübə : Bu fənn üzrə istehsalat təcrübəsi nəzərdə tutulur.

Hazırladı:

Professor, müəllim heyəti